

Педагогічні основи розвитку творчого потенціалу у студентів технічних спеціальностей

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Сучасний фахівець, що має технічну освіту повинен не тільки володіти набором технічних знань та навичок, а і вміти творчо підходити до вирішення завдань, генерувати ідеї та приймати рішення в умовах обмеженої інформації. Важливу роль у формуванні творчого потенціалу відіграє вищий навчальний заклад, оскільки є місцем початкового формування студента як спеціаліста. У статті розглянуто необхідність та шляхи розвитку творчих здібностей студентів у ВНЗ.

Ключові слова: навчальний процес, творчий потенціал, креативність, педагогіка, психологія.

Abstract

A modern specialist who has technical education should not only have a set of technical knowledge and skills, but also be able to creatively approach the solution of problems, generate ideas and make decisions in conditions of limited information. A higher educational institution plays an important role in creating creative potential, as it is the place for the initial formation of a student as a specialist. The article considers the necessity and ways of development of creative abilities of students in higher educational institutions.

Keywords: educational process, creative potential, creativity, pedagogy, psychology.

Вступ

Сучасні вимоги до професіонала в технічній сфері включають не тільки знання та вміння використовувати технічні навички на практиці, а і вміння працювати з великою кількістю інформації, швидко адаптуватися до змін та адаптувати свої знання, приймати рішення та знаходити вихід з нестандартних ситуацій маючи стандартний набір інструментів. Це вміння напряму пов'язане з поняттям творчого потенціалу, який повинен бути розвиненим починаючи з найменших років і закріплений у вищому навчальному закладі у поєднанні з професійними навиками.

Метою роботи є виявлення шляхів розвитку творчого потенціалу у студентів вищих навчальних закладів.

Основна частина

Творчий потенціал особистості має прояв у творчості, творчому пошуку, наполегливості у процесі вирішення творчих задач, зацікавленості у прояві власної креативності. Тому процес підготовки фахівців повинен включати максимальну кількість завдань, що стимулюватимуть його розвиток як особистості, що вміє творчо підходити до їх вирішення.

Дослідженням питання творчого потенціалу сучасних спеціалістів займаються фахівці різних галузей наукового знання. Наприклад, педагогічні засади розвитку творчого аспекту особистості розглядають Б.Г. Ананьєв, О.І. Виговська, Н.Л. Коломінський, В.Ф. Паламарчук, В.А. Семиченко, Т.І. Сущенко; питаннями організації навчального процесу в навчальних закладах – Ю.К. Бабанський, В.І. Бондарь, М.Д. Ярмаченко та ін.

В основі професійно-комунікативного навчання лежить діяльнісний підхід, спрямований на стимулювання “зустрічної активності” студентів щодо навчальної діяльності викладача шляхом активно-творчого типу надання знань, що організує викладач для формування професійно значущих знань, умінь і навичок. Метою професійно-комунікативного навчання виступає активізація творчого підходу до оволодіння змістовними характеристиками наукового знання. Відповідно до цього, завданнями професійно-комунікативного навчання є: розвиток автономії студентів у прийнятті методичних рішень і підготовки домашніх завдань; пошук і накопичення нової інформації, формування особистої критичної

оцінки при аналізі та доборі навчального матеріалу, зміна акцентів уваги під час навчання з пошуку правильних відповідей на розвиток уміння вирішувати проблеми; набуття студентами навичок педагогічної майстерності тощо. Саме таке навчання є рушійною силою творчого розгляду проблем, формування креативних умінь самостійної діяльності студентів [1].

Для розв'язання практичних завдань у процесі навчання використовують евристичні прийоми (навчання шляхом навідних питань, які полегшують знаходження правильного способу; від загальних вказівок до конкретніших). Проте в процесі професійної підготовки студент повинен навчитися розробляти для себе найважливіші евристичні прийоми. Це багато важить для його розумового розвитку. Таким чином студент народжує для себе суб'єктивну новизну, створює свій власний внутрішній суб'єктивний світ. Відбувається прирощування нового до свого розуму, чутливість до пізнавальних проблем, розвивається креативність (основа творчості) [2].

Одним із інструментів розвитку творчого мислення у студентів можуть стати тести, що були запропоновані Дж. Гілфордом і Э. П. Торренсом в рамках їх «концепції креативності». Гілфорд виділив чотири основні параметри креативності [3]:

- 1) оригінальність – здатність продукувати віддалені асоціації, незвичайні відповіді;
- 2) семантична гнучкість – здатність виявити основну властивість об'єкта і запропонувати новий спосіб його використання;
- 3) образна адаптивна гнучкість – здатність змінити форму стимулу таким чином, щоб побачити в ньому нові ознаки і можливості для використання;
- 4) семантична спонтанна гнучкість – здатність продукувати різноманітні ідеї в нерегламентованій ситуації.

На основі теоретичних досліджень були розроблені вправи для розвитку творчого мислення, що можуть використовуватись і для студентів ВНЗ у ході навчання.

Теорія рішення винахідницьких задач – один з методів розвитку дивергентного мислення. Краще тренувати винахідницькі завдання в парах і не намагатися підглядати рішення в інтернеті. Наприклад, вирішити задачу «Лампочка», що полягає у генеруванні ідей чим можна замінити лампочку, що згоріла, або в кімнаті стало світло. Мінімальна кількість варіантів – 10. Час на виконання – 5 хвилин.

Інше завдання полягає у написанні слів, що закінчуються або починаються на певну літеру. Або містять певну літеру на певному місці.

Вправу на нестандартне мислення «Способи незвичайного застосування звичайних предметів». Її теж краще виконувати в парах. Необхідно обрати з партнером найменування звичайних предметів (наприклад, картон, радіатор). За 3 хвилини потрібно якомога більше придумати незвичайних способів використання цих предметів з описом.

Такі завдання та їх аналоги можна виконувати незалежно від предмету та теми уроку, вони будуть однаково корисними. Також крім розвитку креативного мислення вправи допомагають швидко переключатись з одного виду діяльності на інший, що також є бажаною навичкою для успішної особистості.

Ще одним важливим напрямом розвитку творчого потенціалу студента є залучення інформаційних технологій та освітніх ресурсів мережі Інтернет у навчальний процес. Перевагою онлайн-курсів є можливість навчання в будь-який зручний час, тестування після кожної теми, отримання сертифікату, який є свідченням успішного проходження курсу та надає перевагу при пошуку роботи. Такий процес дозволяє оптимізувати навчання, розвинути навички дослідника, зробити навчання більш динамічним, та орієнтувати на професійну діяльність, де робота з великими об'ємом інформації є щоденним завданням. На жаль, сьогодні використання інформаційних технологій та інтернет-ресурсів поступається традиційним засобам навчання, а також відсутня загальноприйнята практика застосування таких ресурсів на рівні програм навчання. І хоча для студентів саме технічних спеціальностей це питання є менш актуальним, проте відсутність єдиної структури навчального процесу через різну матеріально-технічну базу провокує різницю між можливостями студентів різних вузів та різних інститутів (факультетів) у межах одного університету.

Висновки

Отже, сучасний фахівець технічної сфери повинен володіти не тільки професійними навиками, а вміти творчо підходити до вирішення проблем, що постають перед ним у професійній діяльності. Розвиток творчого потенціалу лежить на вищому навчальному закладі, оскільки саме тут формується майбутній спеціаліст. Шляхами розвитку такого потенціалу є підтримання методичних та навчальних матеріалів актуальними сьогоднішнім вимогам спеціалістів, надання більшого простору для творчості та самостійної роботи студента з залученням пошуку та аналізу інформації, пошуку неординарних рішень стандартних завдань та виконання вправ для розвитку творчого мислення. Важливим аспектом формування творчого потенціалу є використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Решетняк С. Б. Розвиток творчого потенціалу студента в навчальному процесі ВНЗ / Решетняк С. Б. // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – 2012. – №56. – С. 202–208.
2. Петрушова Н. Основні принципи формування креативного потенціалу студентів-майбутніх педагогів на заняттях з іноземної мови / Петрушова Н. // Витоки педагогічної майстерності. – 2014. – №14. – С. 208–214.
3. Гаваші С. Й. Креативність як умова самореалізації фахівця / С. Й. Гаваші, М. М. Лалакулич. // Проблеми сучасної психології. – 2013. – №21. – С. 57–68.

Чернецька Марія Вікторівна – студентка групи КІН-17м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: mariachernetska@outlook.com.

Науковий керівник: **Прищак Микола Дем'янович** – канд. пед. наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Mariia V. Chernetska – Department of Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mariachernetska@gmail.com;

Scientific supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia